

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet
Deres ref.: Marie Seland

Oslo, 02. september 2026

Foreningen INIOs kommentar til Menon Economics evaluering av elnnsyn, rapport 29.06.2026

Kommentaren ble opprinnelig holdt muntlig på OGP interessentforum 25. august.

Foreningen INIO er landets største faglige interesseorganisasjon for informasjonsforvaltning, dokumentasjonsforvaltning og arkiv, stiftet 25. oktober 1961 med formål å øke kompetanse og bevissthet om vårt fagområde. Organisasjonen har om lag 800 medlemmer fra alle deler av landet og fra alle sektorer, både offentlig og privat. Både bedrifter, offentlige organ, organisasjoner og privatpersoner er medlemmer. Våre medlemmer jobber med og er spesielt opptatt av primærfunksjonen til dokumentasjon og arkiv. Styring og kontroll på informasjon, dokumentasjon og data er en forutsetning for at virksomheter og politikere ivaretar sitt samfunnsansvar, driver effektivt, og etterlever kravene til etterrettelighet, etterprøvbarhet, åpenhet og personvern. Helhetlig informasjonsforvaltning danner også grunnlag for demokrati, beredskap og samfunnssikkerhet, samt en digital resiliens.

Menon Economics har evaluert elnnsyn på oppdrag fra Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet. Foreningen INIO har lenge vært en pådriver for at elnnsyn skulle evalueres. Ikke fordi vi er usikre på rollen den har for å gi tilgang til forvaltningens journalførte dokumenter, men fordi vi mener det bør gjøres en evaluering av om løsningen faktisk støtter åpenhet og offentlighet på en best mulig måte.

Evalueringen konkluderer med at evalueringen viser at elnnsyn i all hovedsak oppfyller sitt formål, og at brukernes opplevelse primært begrenses av forhold utenfor selve løsningen. Rapporten beskriver på mange måter en virkelighet vi kjenner igjen og reelle utfordringer vi står ovenfor. Samtidig må vi innrømme at vi i gjennomgangen av rapporten stusser både over innretningen og konklusjonene på viktige områder.

Omfanget av evalueringen – sikkerhetsperspektivet som forsvant.

Evalueringen er gjennomført som et tiltak i [den femte handlingsplanen for Open Government Partnership \(OGP\)](#). I handlingsplanens beskrivelse av forpliktelsen er målene for etableringen av elnnsyn gjengitt, og det første lyder: Betre sikkerheita i OEP

(som er løsningen elnnsyn erstattet). Vi mente at en evaluering av elnnsyn måtte innebære en reell evaluering av sikkerheten i elnnsyn også. elnnsyn inneholder store mengder data inkludert data som inneholder personopplysninger. Rapporten kommenterer utfordringene knyttet til dette overflattisk. Den nevner utfordringer knyttet til personvern i forbindelse med fulltekstpublisering og nevner at noen av intervjuobjektene har betenkeligheter rundt risiko for dataskraping. Rapporten forfølger ikke dette videre, noe vi mener er en svakhet.

Vi savner også en reell evaluering av hva det innebærer å publisere fulltekstdokumenter i elnnsyn i lys av grunnleggende prinsipper for digitalisering, arkiv og informasjonsforvaltning. Gjør man en slik vurdering er publiseringen på elnnsyn et klart brudd på «once only» prinsippet. Modellen krever en egen lagringsløsning i sky, og det er f.eks. ikke mulig å lenke til allerede publiserte dokumenter.

Vi opplever også at beskrivelsen av fulltekstpublisering er en skrivebordsøvelse som ikke tar innover seg den reelle ressursbruken det ville medføre å skulle fulltekstpublisere alle saksdokumenter. Vi er enige i at fulltekstpublisering av dokumenter innen utvalgte saksområder kan ha en positiv effekt på ressursbruken knyttet til innsynsbehandling, men det er langt ifra effektivt å publisere alle dokumenter i fulltekst med det forarbeidet det ville kreve.

Kommunenes bruk av elnnsyn

Vi har svært mange kommuner og fylkeskommuner blant våre 800 medlemsvirksomheter, og kjenner godt igjen beskrivelsene av deres situasjon i rapporten. Konklusjonen i rapporten om å ikke anbefale at elnnsyn blir gjort obligatorisk for kommunene er svært forståelig og sett fra vårt perspektiv, fornuftig. Vi forstår også pressens skuffelse over en slik konklusjon, og anerkjenner at kommunal sektor er en viktig del av åpenhetsbildet slik Halogens rapport om åpenhet i forvaltningen fra 2025 beskrev det. Rapporten trekker fram vesentlige punkter som må ryddes bort før det blir en tydelig nytteverdi av å få kommuner inn på løsningen. Det er en svært uklar finansiering av tjenesten for kommunene som gir uforutsigbarhet. De har integrerte systemer og en arkitektur i bakkant som er tettere koblet til egne innbyggers behov for innsyn enn det elnnsyn tilbyr i dagens løsning.

elnnsyn som del av dokumentasjonsøkosystemet i forvaltningen

INIOs viktigste innvending til evalueringen er at den tar for gitt at dokumentasjonsforvaltningen som er grunnlaget for informasjonen som blir tilgjengelig i elnnsyn skal være den slik den alltid har vært. Det er en svak forutsetning og ikke i tråd med den utviklingen vi ser og er pådrivere for.

Helt fra vi mottok intervjukjemaet fra Menon har vi merket oss at evalueringen analyserer elnnsyn ut fra et dokumentasjons- og arkivbilde som er endret av ny arkivlov og ny arkivforskrift. Vi anerkjenner at Menon i samarbeid med oppdragsgiver har gjort

denne avgrensningen ved å kategorisere dette som «forhold utenfor selve løsningen» og påstår at det er utenfor elnnsyns handlingsrom. Denne forståelsen er vi uenige i fordi noe av hovedproblemet ligger i at grunnmodellen for datautveksling til elnnsyn forholder seg til at dataene er registrert i et Noark format. Digdir har riktignok publisert et oppdatert grensesnitt for publisering, men løsningen bygger fortsatt på at datamodellen er Noark.

Evalueringen legger til grunn at kvaliteten på elnnsyn avhenger av kvaliteten i et sentralt arkiv eller journalsystem, bygget på en ikke lengre vedlikeholdt eller obligatorisk Noarkstandard hos hvert offentlig organ. elnnsyn ender opp med å evalueres som en journalpubliseringsløsning, heller enn å evaluere hvordan løsningen fungerer til å gi åpenhet om det offentlige organets samlede dokumentasjonsøkosystem. Rapporten analyserer åpenhet og innsyn primært som et spørsmål om kultur, ressurser, systemer og etterlevelse. Det nye arkivregelverket gjør at evalueringen av om elnnsyn kan ivareta åpenhet og innsyn i framtida i større grad er et spørsmål om informasjonsstyring, internkontroll, informasjonsarkitektur og virksomhetsstyring. Det er en ganske viktig forskjell, og det bør få stor betydning for hvordan man prioriterer framover.

Den nye modellen legger grunnlaget for innebygd arkiv eller dokumentasjon. En økt grad av innebygd arkivering i fagsystemer utfordrer både ideen om at det er journalen som inneholder den vesentlige informasjonen for åpenhet samtidig med at den utfordrer håndtering av innsynskrav som egen prosess. Neste steg for åpenhet blir da å undersøke hvordan dokumentasjonen gjøres tilgjengelig, gjenbrukbar og synlig som en integrert del av forvaltningens arbeidsprosesser. Sammenhengen mellom arkiv og åpenhet blir viktigere enn noen gang. Vi savner at rapporten trekker fram hvordan utviklingen i informasjonsforvaltning og data governance påvirker løsningen og at den problematiserer knytningen til en utdatert offentlighetslov som dikterer prosesser tilpasset papirbasert saksbehandling. Denne forståelsen er ikke synlig i evalueringen og det gjør at rapporten blir en evaluering av front-end løsningen heller enn å gi et grunnlag for tillit til at løsningen utvikles og forvaltes til det beste for en demokratisk kontroll, åpenhet og innsyn.

Med hilsen
Foreningen INIO
Anja Vestvold
styreleder